

CYNGOR SIR YNYS MON / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	18 Mehefin 2024
TEITL YR ADRODDIAD:	Adolygiad gan y Pwyllgor Safonau o Gofrestrau Diddordebau aelodau etholedig y Cyngor Sir
DIBEN YR ADRODDIAD:	Darparu adborth ar ganfyddiadau'r ymarfer
ADRODDIAD GAN:	Mared Wyn Yaxley Cyfreithiwr – Llywodraethu Corfforaethol mwy@ynysmon.llyw.cymru
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbx@ynysmon.llyw.cymru 01248 752586

1. CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

- 1.1 Fel rhan o'i raglen gwaith ar gyfer 2023-2024, penderfynodd y Pwyllgor Safonau gynnal adolygiad o gofrestrau buddiannau aelodau etholedig o'r Cyngor Sir. Pwrpas yr ymarfer oedd er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth gyda [Chod Ymddygiad y Cyngor ar gyfer Aelodau](#) a darparu adborth, fyddai'n cynnwys pa wersi all gael eu dysgu, ar gyfer aelodau'n gyffredinol.
- 1.2 Mae'r ymarfer bellach wedi ei gwblhau ac mae'r Pwyllgor wedi cymryd camau er mwyn gweithredu ar yr canfyddiadau a wnaethpwyd yn ystod yr adolygiad hwn. Rhoddir crynodeb o'r gwaith yn yr adroddiad yma.

2. Y BROSES A DDILYNWYD

- 2.1 Ar 27 Hydref 2023, anfonodd y Pwyllgor Safonau ohebiaeth at holl aelodau etholedig y Cyngor Sir yn eu cynghori o fwriad y Pwyllgor i gynnal adolygiad ac yn eu hannog i wirio cynnwys eu Cofrestrau. Cyfarfu Cadeirydd y Pwyllgor Safonau gydag Arweinyddion Grwpiau yn yr un mis er mwyn eu hysbysu o fwriad y Pwyllgor. Anfonwyd gohebiaeth bellach at yr holl aelodau yn Rhagfyr 2023, yn dilyn cyfarfod ffurfiol y Pwyllgor Safonau, er mwyn cadarnhau'r broses roedd y Pwyllgor yn bwriadu ei dilyn wrth gynnal yr adolygiad.
- 2.2 Cafodd y broses arfaethedig, a sut byddai'r sampl fyddai'n destun yr adolygiad yn cael ei ddewis, ei drafod mewn cyfarfod anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau ar 15 Tachwedd 2023. Cadarnhawyd y trefniadau yng nghyfarfod ffurfiol y Pwyllgor yn Rhagfyr 2023.
- 2.3 Cwblhawyd yr adolygiadau gan 5 aelod annibynnol y Pwyllgor yn Ionawr 2024. Roedd yr adolygiadau'n cael eu cynnal fel ymarferion unigol h.y. gyda phob aelod annibynnol y Pwyllgor Safonau'n cwblhau'r adolygiad yn annibynnol, ac fel ymarferiad bwrdd gwaith.

2.4 Y sampl:

- 2.4.1 Penderfynwyd y byddai'r sampl yn cynnwys 20 Aelod Etholedig gyda phob aelod annibynnol o'r Pwyllgor yn adolygu manylion 4 Aelod o'r Cyngor Sir. Dewiswyd y

sampl ar sail cydbwysedd gwleidyddol, gyda Cofrestrau'r pedwar Arweinydd Grŵp yn cael eu hadolygu, a gweddill yr aelodau'n cael eu dethol ar hap.

2.5 Y broses:

- 2.5.1 Dilynodd pob aelod annibynnol y Nodyn Cyngor a gymeradwywyd gan y Pwyllgor yn ei gyfarfod yn Rhagfyr 2023 wrth gwblhau eu hadolygiadau, er mwyn sicrhau cysondeb.
- 2.5.2 Cwblhawyd yr adolygiad rhwng 3 a 17 Ionawr 2024 gyda phob aelod annibynnol yn darparu adborth ysgrifenedig o'u canfyddiadau.
- 2.5.3 Cysonwyd y wybodaeth a gasglwyd a trafodwyd y themâu a'r gwersi sydd i'w dysgu mewn cyfarfod anffurfiol o aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau ar 1 Chwefror 2024.

2.6 Canfyddiadau:

Penderfynwyd ar y gweithredoedd a fyddai'n deillio o'r ymarferiad fel a ganlyn:

- 2.6.1 Anfon gohebiaeth bersonol at yr aelodau hynny a oedd yn destun adolygiad a lle roedd yr adolygwr penodol yn ystyried bod angen i'r aelod adolygu / diweddarau / esbonio peth o'r wybodaeth a gyhoeddir o fewn eu Cofrestr Diddordebau (y Gofrestr Sefydlog) a/neu'r Gofrestr Datganiadau mewn Cyfarfodydd. Y bwriad wrth wneud hyn oedd cynnig gwybodaeth i'r aelod i'w cynorthwyo i sicrhau eu bod yn bodloni gofynion y Cod Ymddygiad ynghylch cofrestru diddordebau. Anfonwyd yr ebyst hyn at yr aelodau dan sylw ar 29 a 30 Ebrill 2024 gyda chais am ymateb. Anfonwyd gohebiaeth bellach ar 21 Mai at yr aelodau hynny na wnaeth ymateb i'r ohebiaeth gyntaf. Bydd yr aelod Pwyllgor Safonau'n ystyried codi'r mater gydag Arweinydd Grŵp yr aelod os na dderbynir ymateb gan yr aelod.
- 2.6.2 Mewn achosion pan fo gan y Pwyllgor Safonau gonsyrn am lesiant aelod, er enghraifft os oedd newid mewn patrwm presenoldeb, anfonwyd gohebiaeth gan yr aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau fu'n gyfrifol am adolygu Cofrestrau'r aelod yna at Arweinydd Grŵp yr aelod. Pwrpas hyn oedd er mwyn sicrhau bod yr aelod yn derbyn y gefnogaeth angenrheidiol i'w hwyluso i ymgymryd â'u dyletswyddau fel aelod etholedig. Anfonwyd tri llythyr ar 29 Ebrill 2023 gyda chais am ymateb at y Pwyllgor Safonau. Mae'r Arweinyddion Grwpiau perthnasol yn cyfathrebu a chydweithio gyda'r Pwyllgor Safonau ynghylch y materion hyn.
- 2.6.3 Canfuwyd materion sy'n cael eu hystyried yn faterion corfforaethol, er enghraifft materion technegol, wrth i'r aelodau annibynnol gynnal eu hadolygiadau. Penderfynodd y Pwyllgor y dylai'r materion hyn, sy'n cynnwys y broses ar gyfer aelodau'n cwblhau eu cofrestrau a'r modd y bydd gwybodaeth yn cael ei gyhoeddi ar y wefan, ymysg materion eraill, gael eu codi gyda'r Prif Weithredwr er mwyn iddynt dderbyn sylw gan y swyddogion perthnasol. Anfonwyd yr ohebiaeth hon ar 31 Mai. Mae copi o'r ohebiaeth yma wedi ei rhannu efo'r Arweinyddion Grwpiau hefyd. Mae'n fwriad gan y Pwyllgor i ddarparu diweddiariad ar gyfer aelodau, drwy law yr Arweinyddion Grwpiau, ynghylch yr ymateb ac unrhyw ddatblygiadau a weithredir yn sgîl y llythyr hwn.

2.6.4 Penderfynwyd y byddai adroddiad cyffredinol yn cael ei baratoi ar gyfer yr holl aelodau er mwyn darparu adborth ar y themâu cyffredinol a godwyd yn ystod yr ymarferiad gan obeithio y byddai'n cynnig canllaw ynghylch beth sy'n cael ei ystyried gan y Pwyllgor Safonau yn arferion da a'r materion hynny sydd angen sylw gan aelodau. Cymerir y cyfle hefyd i'r Pwyllgor Safonau gynnig ei syniadau ar gyfer gwelliannau. Rhannwyd yr adroddiad yma gan Is-Gadeirydd y Pwyllgor Safonau gydag Arweinyddion y Grwpiau; y bwriad oedd i'r Is-Gadeirydd gyflwyno ei gynnwys ac ateb cwestiynau mewn cyfarfod o Arweinyddion y Grwpiau ar 6 Mehefin, cyn iddo gael ei anfon dros ebost at yr holl aelodau. Fodd bynnag, cafodd y cyfarfod hwn ei ganslo a gwneir trefniadau bod Cadeirydd neu Is-Gadeirydd y Pwyllgor Safonau'n mynychu cyfarfod o Arweinyddion y Grwpiau yn y dyfodol at yr un pwrpas. Caiff yr adroddiad cyffredinol, sy'n grynodeb o'r prif themau, ei rannu gyda'r holl aelodau yn dilyn y cyfarfod gyda'r Arweinyddion Grwpiau.

3. ARGYMHELLIAD

- 3.1 Bod y Pwyllgor Safonau'n ystyried y broses hyd yma a pha wersi all gael eu dysgu pan/os fydd y Pwyllgor yn cynnal adolygiad pellach o Gofrestrau aelodau etholedig yn y dyfodol.
- 3.2 Bod adroddiad pellach yn cael ei gyflwyno yng nghyfarfod ffurfiol y Pwyllgor Safonau yn Rhagfyr 2024 er mwyn
 - (a) rhannu copi o'r adroddiad cyffredinol, sy'n grynodeb o'r prif themâu o'r broses adolygu, a anfonir at yr holl aelodau yn dilyn trafodaeth gychwynnol gydag Arweinyddion Grwpiau;
ac
 - (b) adrodd ar y datblygiadau sydd wedi eu gwneud, yn arbennig ynghylch 2.6.3 uchod.